

Munkki Mefodin (1912–1996) vaiheet sotavuosina ja sodan jälkeen

Jussi Leinonen, *Matti Mefodi Lehmonen 1938–1950. Munkki, suomentaja ja toimittaja*. Itä-Suomen yliopisto, teologian osasto, kirkkohistoria, pro gradu-tutkielma 2015, 91 s.

Kirkkohistorian pro gradu-työssäni selvitin Matti Lehmosen alias munkki Mefodin vaiheita ja tekemisiä vuosina 1938–1950. Noihin vuosiin sisältyivät niin munkiksi vihkiminen 1938, sen jälkeinen luostarielämä, maailmansota kuin myös sodan jälkeinen toiminta kansandemokraattisessa liikkeessä kirjallisuuden suomentajana ja toimittajana sekä vielä paluu luostariin. Vuodet muodostivat luovan, toimeliaan, ristiriitaisen ja vaiherikkaan jakson Mefodin elämässä. Tutkimuksessani loin katsauksen myös Mefodin myöhempiin vaiheisiin. Hänestä tuli lopulta viimeinen elossa ollut vanhassa Valamossa kilvoitellut munkki. Vaikka hänen elämästään on kerrottu useissa eri yhteyksissä, tutkimuksellinen kokonaiskuva on kuitenkin puuttunut.

Tutkimukseni perustui kaikkien Mefodin elämänvaiheiden osalta hänestä kertoviin alkuperäislähteisiin. Ne sijaitsevat useissa eri arkistoissa. Valamon luostarin arkistossa säilytetään luostarin toimintaa koskevien arkistojen lisäksi mm. Mefodin kirjeenvaihtoa. Konevitsan luostarin Mefodia koskevat lähteet kävin läpi Mikkelin maakunta-arkistossa. Kansan arkistossa tutustuin useiden poliittisten järjestöjen arkistoihin. Kansallisarkiston kautta pääsin Sota-arkiston, Suomi-Neuvostoliitto-seuran arkistoihin ja Suomen nuorisojärjestöjen edustajiston lähteisiin. Kirkkokunnan keskusarkiston osalta sekä Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen kirjeet että arkkipiispan kanslian kirjeet olivat myös tutkimukselleni tärkeitä.

Kiinnostus venäläistä kulttuuria kohtaan sai menemään Valamon luostariin ja johti lopulta munkiksi vihkimiseen

Matti Lehmonen, ristimänimeltään Martti Olavi Ilmarinpoika Lehmonen, syntyi 15.7.1912 Rautalammilla. Hän muutti töiden perässä Helsinkiin vuon-

na 1929. Jo Helsingissä hän aloitti venäjän opinnot. Vuonna 1931 hän muutti Kotkaan, missä tutustui isä Mikael Iltolaan, Kotkan ortodoksisen kirkkoherraan. Tämä neuvoi Lehmosta menemään Valamoon. Lehmosessa oli herännyt venäjän kielen opiskelun myötä myös kiinnostus ortodoksisuutta kohtaan.

Lehmonen väärensi henkilötietojaan kahteen otteeseen vuonna 1931. Kanslistina Kotkan luterilaisessa seurakunnassa hänellä oli mahdollisuus siihen. Hän jatkoi väärien tietojen antamista Sortavalassa. Hän väitti syntyneensä Moskovassa Venäjällä ja tulleensa pakolaisena Suomeen. Hän jäi kiinni vasta vuonna 1944, jolloin rikos katsottiin vanhentuneeksi.

Tuohon aikaan ortodoksiseen kirkkoon siirtyminen Suomessa oli ylipäätään erittäin harvinaista. Ortodoksiseen kirkkoon liitettäessä Lehmosen etunimi Martti muutettiin ortodoksisen perinteen mukaiseksi Matteukseksi. Suomalaisittain nimi taipui Matiksi. Konekirjoitustaitoisena sekä venäjän ja suomen kielen hallitsevana Lehmonen päätyi Valamon luostarissa kansliaan. Armeijan jälkeen Lehmonen hakeutui Karpaateille Tšekkoslovakiaan. Siellä hän opiskeli Venäjän pakolaissyynodin alaisessa pyhän Iov Potšajevilaisen luostarin yhteydessä toimivassa opinahjossa. Palattuaan Valamon luostariin hän toimi erilaisissa kuuliaisuustehtävissä. Lehmonen vihittiin munkiksi 21.4.1938. Hän sai munkkinimekseen Mefodij.

Munkiksi päätyneiden joukossa Lehmonen oli sikälikin uniikkitapaus, että hän ei ollut taustaltaan sen enempää ortodoksi, venäläinen kuin karjalainenkaan. Hän ei tullut Valamoon sinne vuonna 1931 perustetun poikakodin myötä, eikä hän myöskään tutustunut luostariin ortodoksisena pappiseminaarilaisena. Kirkolliset esimiehet eivät voineet lukea Mefodia sen enempää venäläisiin munkkeihin kuin suomalaiskansallisen kirkkokunnan tulevaisuuden toivoihin.

Mefodin vaiheet 1939–1945

Mefodi jatkoi kuuliaisuustehtävissään kesään 1939 saakka, jolloin hän omavaltaisesti siirtyi Petsamon luostariin. Kirkollishallitus asetti hänet tästä johduen syytteeseen. Munkkineuvosto näki lieventävänä asianhaarana sen, että Mefodi oli kertonut, että hänen omavaltaisen poistumisensa motiivi oli katumus ja parannuksenteko. Mefodi määrättiin kuitenkin vuodeksi erityisen valvonnan ja kohtelun alaiseksi. Hän menetti oikeuden käyttää mantiaa ja

munkin päähinettä. Mefodi sai jäädä Petsamon luostariin, mutta virallisesti hän kuului yhä Valamon luostarin veljestöön.

Munkki Mefodi eli alikersantti Lehmonen määrättiin talvisodan alla Lappin ryhmään kenttäpostinhoitajaksi. Alikersantti Lehmonen pysyi armeijan kenttäpostinhoitajana kesäkuuhun 1940 asti.

Mefodi osallistui monin eri tavoin Petsamon luostarin uudelleen käynnistämiseen. Mefodi lähti Petsamosta helmikuussa 1941 Tukholmaan tarkoituksenaan jatkaa matkaa Pyhän Iovin luostariin Tšekkoslovakiaan, missä hän luuli luostarin edelleen sijaitsevan. Oman kertomuksensa mukaan Mefodi oli saanut luvan matkaan Petsamon luostarin vt. johtajalta pappismunkki Joonalta. Tukholmassa Mefodi sai tietää, että Pyhän Iovin luostari oli siirtynyt Amerikkaan. Hän ei kuitenkaan palannut heti Suomeen vaan jäi Tukholmaan. Jatkosodan puhjettua Mefodi palasi Suomeen. Hänet määrättiin ensin kenttäpostin hoitajaksi Lappiin. Maaliskuussa 1942 hänet siirrettiin kirjuriksi järjestelykeskuksen esikuntaan ja sieltä edelleen kaatuneiden huoltoon. Lehmonen toimi Petroskoissa kaatuneiden evakuoitokeskuksessa kirjealiupseerina. Tätä kokemusta hän piti elämänsä loppuun asti erittäin merkityksellisenä ja opettavaisena. Lehmosen tehtäviin kuului muun muassa pitää kortistoa vainajista, järjestää vainajien kuljetus ja huolehtia heidän jäämistöstään. Mefodi laski, että hänen aikanaan evakuoitokeskuksen kautta kulki Suomeen 3 500 kaatunutta. Hänelle myönnettiin palveluksistaan 2. luokan vapaudenmitali.

Sodan jälkeen venäläisen kaunokirjallisuuden kääntäjäksi

Munkki Mefodi tempautui pian sodan jälkeen kansandemokraattisen liikkeen toimintaan ja ryhtyi suomentamaan venäläistä kirjallisuutta. Hän ei asettunut Uuden Valamon luostariin Heinävedelle, vaan kiersi ensin useita kuukausia ympäri Suomea. Helmikuun lopulla 1945 hän saapui Konevitsan luostariin Keiteleelle. Hän sai luvan asettua sinne, mutta oli kuitenkin edelleen nimenomaan Valamon luostarin veljestön jäsen.

Asuessaan Konevitsan luostarissa Mefodi käänsi kirjallisuutta suomeksi. Hän jatkoi suomentamistyötä myös muutettuaan Helsinkiin syksyllä 1945. Hän suomensi ainakin Anton Tšehovin *Valittuja kertomuksia ja novelleja* sekä Ilja Ehrenburgin vasta alkukielelläkin ilmestyneen kolmiosainen romaanin *Pariisin kukistuminen*. Vuonna 1946 Matti Lehmonen käänsi kustannusosa-

keyhtiö Tammelle venäjistä suomeksi kaksi venäläistä klassikkoromaania: Leo Tolstoin kaukasialaisaiheisen romaanin *Hadži-Murat* ja Ivan Turgenjevin romaanin *Savua*.

Tuohon aikaan ei ollut juurikaan käytettävissä ammattisuomentajia, jotka olisivat päätoimenaan tehneet käännöstyötä. Elintärkeää kulttuurityötä tehtiin useimmiten enemmän harrastuksesta ja rakkaudesta kirjallisuuteen kuin kääntämisestä saatavan vähäisen taloudellisen korvauksen vuoksi. Kun kaikki tämä otetaan huomioon, venäjän kielen hyvin hallitseva munkki alkaa tuntua mahdolliselta venäläisen kirjallisuuden suomentajalta sodanjälkeisessä tilanteessa, jossa vaikutusvaltaiset ja laajat kansalaispiirit näkivät tärkeäksi saada venäläistä kirjallisuutta nopeasti suomennettua. Munkki Mefodilla oli elatuksensa luostarissa. Paitsi kielitaitoa Mefodin valikoituminen suomentajaksi edellytti lisäksi levotonta ja liikkuvaa munkkielämän rajoja venyttänyttä elämää. Ilman sitä kontaktien syntyminen kulttuuripiireihin olisi ollut mahdotonta.

Mefodi jätti munkkielämän syksyllä 1945

Syksyn 1945 aikana Mefodi jätti luostarielämän ja muutti Helsinkiin. Joulukuun alussa 1945 Mefodi pyysi eroa Valamon veljestön jäsenyydestä. Valamon luostarin johtokunta käsitteli asian nopeasti, ja päätti suosittaa arkkipiispalle, että Mefodin luopumiseen munkkisäädystä suostuttaisiin. Arkkipiispan päätöksellä Mefodi erotettiin Valamon luostarin veljestöstä joulukuussa 1945.

Mefodi oli pettenyt siihen, että luostarissa ei annettu arvoa henkiseltyölle. Hänen kokemuksensa mukaan kuuliaisuustehtäviin ei sijoitettu kykyjen mukaan. Hän totesi, että entisenä toisuskoisena hänen oli ollut vaikea hyväksyä tätä. Niinpä munkki Mefodi ilmoitti suoraan, että häneltä puuttui ehdoton kuuliaisuus. Toinen syy, jonka Mefodi esitti munkkiudesta luopumiselle, oli poliittinen. Hän halusi olla mukana ”kamppailussa, jota käydään uuden demokratian ja ihmiskunnan vapauden puolesta”. Tähän kamppailuun hän aikoi osallistua suomentamalla neuvostokirjallisuutta. Koska tätä kirjallista työtä ei voinut täysipainoisesti tehdä luostarissa, Mefodi katsoi eroamisen välttämättömäksi.

Mefodi siis yhdisti neuvostokirjallisuuden suomentamisen laajempaan yhteiskunnalliseen kamppailuun. Kirjallisuuden kääntämisen motiivi oli yhteiskunnallinen. Hän ei pyrkinyt erottamaan neuvostokirjallisuuden

suomentamista poliittisesta toiminnasta riippumattomaksi kulttuuri- ja sivistystyöksi. Päinvastoin hän näki käännöstyön selkeästi omaksi panoksekseen vasemmistolaisessa yhteiskunnallisessa liikkeessä. Viittaus kamppailuun ”uuden demokratian ja ihmiskunnan vapauden” puolesta tuskin oli vahinko, vastasihan ilmaisu hyvin Skdl:ksi järjestäytyneen vasemmiston tapaa muotoilla tuohon aikaan tavoitteensa.

SNS/Kansan Sanomien ja Kiurun toimittajana

Mefodi jatkoi Helsingissä ahkeraa suomennostyötään. Vuonna 1946 ilmestyi kolme hänen suomentamaansa neuvostokirjallisuuden teosta. Kyseisen vuoden syksyllä Lehmonen ryhtyi hankkimaan elantoaan myös toimittajan tehtävissä Suomi–Neuvostoliitto-Seuran lehdessä. Lehden nimi oli vuoteen 1947 saakka *SNS/Kansan Sanomat*. Vuoden 1947 alusta lehti yksinkertaisti nimensä muotoon *SNS-lehti*.

Lehmosen tehtävänä oli valikoida, muokata ja kääntää aineistoa venäläisistä lehdistä. Huomattava osa Neuvostoliittoa käsittelevää ulkomaista aineistoa, jota lehdessä julkaistiin runsaasti, oli hänen toimitustyönsä tulosta. Hänen työhönsä oltiin lehden toimituksessa tyytyväisiä. Lehmonen oli ilmeisen taitava suomen kielen käyttäjä. Päätoimittaja Jarno Pennanen kuvasi hänen suomeaan vivahteikkaaksi. SNS:n lehdessä hänet oli havaittu erinomaiseksi sanomalehtikäntäjäksi, joka pystyi kääntämään sujuvasti niin venäjältä, ranskasta kuin ruotsistakin. Lehmonen irtisanoutui lehden toimituksesta maaliskuun lopussa 1947. Hän siirtyi uuteen tehtävään.

Lehmosen vielä työskennellessä SNS:n lehdessä häntä lähestyttiin SDPL:sta ja pyydettiin pioneerien lehden *Kiurun* toimittajaksi. Pioneeriliiton kohderyhmänä olivat lapset sekä jo varhaiseen teini-ikään ennättäneet nuoret. Samoihin osastoihin kuului leikki-ikäisiä lapsia ja jo toisenlaista toimintaa kaipaavia varhaisnuoria.

Lehmosen rekrytoiminen *Kiurun* toimittajaksi liittyi pyrkimykseen kehittää lehteä ja tehdä siitä kiinnostavampi lasten keskuudessa. Ensimmäinen numero, jonka toimittaminen oli Lehmosen työtä, ilmestyi huhtikuussa 1947. Siitä lähtien *Kiurun* juttujen perässä oli usein nimikirjaimet M. L. tai nimi-merkki ”Matti-setä”

Virallisesti Lehmonen oli *Kiurussa* lehden toimitussihteeri, mikä merkitsi käytännössä sitä, että hän varsin itsenäisesti vastasi koko lehden toimitta-

misesta. Liiton puheenjohtaja Erkki Roiha oli kuitenkin vastaava päätoimittaja.

Demokraattisen Nuorison Maailmanliitto (DNML) järjesti ensimmäiset kansainväliset nuorisofestivaalinsa kesällä 1947 Prahassa. Festivaaleille osallistui vain yhdeksän suomalaista, joista yksi oli Matti Lehmonen. Hänet valittiin harvalukaiseen delegaatioon todennäköisesti siksi, että hän pystyi toimimaan saksan ja venäjän kielen tulkkina sekä osasi myös ottaa valokuvia. Useimmat pääkirjoitukset lehden alussa keväästä 1947 kevääseen 1949 olivat Lehmosen laatimia. Kirjoitusten tyyliä sekä sisällössä voi nähdä hänen kristillisen taustansa vaikutuksen. Poliittiset sisällötkin hän ilmaisi käyttämällä hyvin kristillisperäistä terminologiaa. Hän yhdisti pioneerien asia valon lapsiin ja oikeistolaisen taantumuksen pimeyteen. Hän korosti myös hyveellisen asenteen ja toiminnan merkitystä. Kirjoitusten perusteella vaikuttaa siltä, että Lehmosella oli idealistinen, jopa uskonnollisen idealistinen näkemys siitä mihin kirjoituksilla tulisi pyrkiä. Kollektiivisia tekijöitä enemmän hänen kirjoituksissaan korostui yksilön oman eettisen valvutuneisuuden ja pyrkimyksen rooli.

Lehmosen kääntämiä artikkeleita ilmestyi *Kiurun* lisäksi erittäin runsaasti myös SDNL:n julkaisemassa *Terässä*. Lisäksi hän suomensi natsimiehitäjien murhaaman tšekkiläisen kommunistin ja journalistin Julius Fučíkin sodanaikaiset muistiinpanot. Ne ilmestyivät vuonna 1948 Kansankulttuurin julkaisemana nimellä *Hirsipuun varjossa*. Hän suomensi myös neuvostoliittolaisen kasvatustieteilijä Anton Makarenkon teoksen *Kasvatusopilliset katsomukset*.

***Kiuru* osana kansandemokraattista liikettä**

Pioneeriliiton työtä ja *Kiurua* käsiteltiin laajasti huhtikuussa 1948 Skp:n korkeimmassa elimessä eli puoluetoimikunnassa. Lehmonen sai välillisesti hyvää palautetta, kun todettiin, että *Kiuruun* kannattaa panostaa. Lehti kiinnosti lapsia laajasti. Tosin puoluetoimikunnassa tuotiin myös esille näkemys, että koko pioneeritoiminta oli ohjelmansa ja toimintansa puolesta liian puolueetonta. Pioneeritoimintaan oli ylipäättänsäkin saatava oikea henki. Toiminta ei saanut olla liian puolueetonta. Tässä oli nähtävissä myös epäsuoraa kritiikkiä *Kiurun* sisältöä kohtaan. Sen sisältöä ei aina selvästikään pidetty tarpeeksi

aatteellisena, ”ohjelmallisena”, vaan sitä – kuten pioneerien koko toimintaa – katsottiin vaivaavan liiallinen puolueettomuus.

Skp:n puoluetoimikunnan käsityksiä ei voinut sivuuttaa. Jo kesäkuussa 1948 *Kiurussa* julkaistiin pääkirjoituksen paikalla kertomus Leninistä lapsena. Lehmonen totesi myöhemmin sarkastisesti, että hänen katsottiin tehneen ”liian kirkollista lehteä”. Linjaristiriidat *Kiurun* toimittamisessa eivät kuitenkaan liittyneet Lehmosen persoonaan, vaan olivat osa Skp:n ja Skdl:n poliittista tilannetta vuosina 1948–1949.

Se, että Lehmonen yhdisteli sujuvasti kristillisestä kilvoitteluperinteestä nousevaa retoriikkaa kansandemokraattiseen agendaan, on voinut hämentää joitakuuta ihmisiä liikkeen parissa. Niin kauan kuin oli toivoa siitä, että kansandemokraattisesta liikkeestä todella tulisi hyvin laaja ”kaikki demokraattiset voimat yhdistävä” liike, se tuskin oli mikään ongelma. Päinvastoin, munkin rekrytoituminen mukaan kansandemokraattiseen toimintaan osoittaa, kuinka monenlaisia ihmisiä liikkeeseen alkuvaiheessa saatiin vedettyä mukaan. Kansandemokraattiselle liikkeelle näyttää alkuvaiheessa olleen ominaista tietynlainen avarakatseisuus ja luovuus.

Lähteiden valossa on nähtävissä, että vuodesta 1948 lähtien linja tiukkeni. Lähinnä Skp:n taholta alettiin arvostella liikkeeseen pesiytynyttä liiallista puolueettomuutta. Kaikilta kansandemokraattisilta järjestöiltä ryhdyttiin vaatimaan selkeämpää ohjelmallisuutta. Tämä koski myös tapaa, jolla lehtiä olisi toimitettava. SDPL ja sen julkaisema *Kiuru* eivät voineet muodostaa poikkeusta.

Lähtö *Kiurusta* 1949 ja paluu luostariin

Lehtosen linja *Kiurussa* olisi voinut kelvata aivan hyvin ilman yleisen poliittisen tilanteen muutosta kansandemokraattisessa liikkeessä. Kylmän sodan käynnistyminen ja vuoden 1948 eduskuntavaalien tappio synnyttivät uuden tilanteen, jossa *Kiurun* ei entisenkaltaisella sisällöllään enää katsottu vastavan ideologisia kasvatustavoitteita.

Lehmonen joutui selkeästi valitsemaan tiukemman kommunistien politiikkaan sitoutumisen tai *Kiurusta* lähtemisen välillä. Hänelle tarjottiin useasti mahdollisuutta liittyä Skp:n jäseneksi. Poliittisen ilmapiiriin kiristymisen vuoksi jäsenyystarjouksen sävy tiukkeni. Lehmonen itse kuvasi sitä

”tyrkyttämiseksi” ja kertoi, että hänelle esitettiin toista tehtävää maaliskuussa 1949, koska hän ei ollut liittynyt Skp:n jäseneksi. SNS:n *Maailma ja Me*-lehteen laaditussa henkilökuvassa ja haastattelussa hän totesi juuri tämän olleen lähdön syy. Hän ei omien sanojensa mukaan ollut milloinkaan halunnut kuulua mihinkään puolueeseen, vaikka olikin SNS:n jäsen. On otettava huomioon, että nämä haastatteluissa annetut tiedot liittyivät vuosikymmenten jälkeiseen tilanteeseen, jossa reaaliosialismi oli jo romahtamassa. Lehmonen kertoi, että useimmat hänen työtovereistaan niin pioneiriläisissä kuin SNS:ssä olivat olleet kelpo väkeä sekä ihanteittensa ja aatteidensa uskollisia seuraajia.

Toukokuussa 1949 Mefodi palasi luostariin. Igumeni Jeronim piti Mefodin käyttäytymistä vilpittömänä. Mefodi teki koko loppuvuoden muun muassa pelto- ja metsätöitä luostarin mailla. Hän suoritti kaikki hänelle määrätty kuuliaisuustehtävät harvinaisen ja esimerkillisen ahkerasti. Hän ei karttanut likaisia eikä raskaampiakaan töitä ja kävi kirkossa hartaasti aamuin illoin.

Igumeni Jeronimin mielestä Mefodi osoitti käytöksellään ja teoillaan vilpittömää halua laskea hyvä perusta munkkiluostaruutukselleen. Tammikuussa 1950 hän sai jälleen vastuulle kanslistin töitä. Häntä tarvittiin asiakirjojen kääntämisessä, ja hän toimi kanslistin apulaisena. Igumeni katsoikin hänet varsin hyödylliseksi koko luostarin kannalta. Veljestö päätti kokouksessaan helmikuussa 1950 ottaa entisen munkkinsa jälleen yhteyteensä ja palautti hänelle mantian. Samassa yhteydessä veljestö kääntyi arkkipiispan puoleen.

Kirkollinen esivalta selvitti Lehmosen toimintaa ja käytöstä hänen Hellesingon-vuosinaan. Mitään huomautuksia Lehmosen elämäntapaa kohtaan ei ollut esittä. Hänen kerrottiin olleen koko ajan kiinni toimitus- ja suomennostyössään sekä vapaa-aikoina harrastaneen kieliopintoja. Kaikissa dokumenteissa korostettiin Mefodin vilpittömyyttä ja nöyrää asennetta. Sitä ei sinänsä olekaan syytä epäillä, mutta lähteet kertovat myös siitä, kuinka kovasti luostari tarvitsi entistä munkkia. Veljestö oli vanhentunut entisestään ja oli paitsi kovin iäkäs myös enimmäkseen ummikkovenäläistä. Alle 40-vuotias Mefodi, joka osasi sujuvasti sekä venäjää että suomea, oli erityisen tarpeellinen paitsi auttamaan vanhuksia, myös työskentelemään luostarin kansliassa.

Mefodi katui Uudessa Valamossa igumeni Jeronimille helmikuussa 1950 munkkiudesta luopumistaan. Hän kirjoitti ymmärtävänsä, kuinka virheellisesti ja väärin oli tehnyt jättäessään veljestön. Hän ilmaisi tehneensä Jumalan edessä lujan päätöksen osoittautua tästä lähtien munkkiuden arvoiseksi. Hän lupasi olla nöyrästi ja rehellisesti Kristuksen puolella Valamon luostarissa ja pysyä koko voimallaan munkkina kuolemaansa asti. Arkkipiispa myöntyi

luostarin johtokunnan ehdotukseen ja palautti Mefodille munkkiuden. Luostarille hän antoi luvan ottaa Mefodi jälleen veljestön jäseneksi.

Mefodi käytti venäjänkielisessä kirjallisessa katumuksenosoituksessa hengellistä ylätyyliä. Hän ei sanallakaan kertonut entisestä tai silloisesta poliittisesta vakaumuksestaan. Hän ei palannut niihin poliittisiin ja henkilökohdaisiin syihin, jotka olivat saaneet hänet jättämään luostarielämän. Näyttää vahvasti siltä, että hän oli jollakin tavalla pettynyt liikkeeseen, jossa hän oli ollut mukana suomentajana ja toimittajana. Mahdollisesti hän oli myös pettenyt elämään luostarin ulkopuolella.

Ei siis voida vetää johtopäätöstä, että Mefodi olisi kokenut nimenomaan kansandemokraattisen toiminnan asettumisena Kristusta vastaan. Hän ei myöskään tarkoittanut, että hän olisi vuonna 1945 kokonaan hylännyt kristillisen uskonsa ja ortodoksisen kirkon. Mitä ilmeisemmin hän ymmärsi munkkina tehneensä väärin jättäessään luostarielämän ja hyljätessään veljestön.

Munkki Mefodin myöhemmät vaiheet

Mefodi toimi yhtäjaksoisesti Uuden Valamon luostarin kanslistina noin 20 vuotta. Kanslistin tehtävänä oli hoitaa luostarin kirjeenvaihtoa. Mefodi oli nuorin luostarissa asuva veljestön jäsen. Hänet vihittiin munkkidiakoniksi elokuussa 1953 ja pappismunkiksi maaliskuussa 1968.

Arkkipiispa Paavalin luvalla Mefodi vieraili vuonna 1966 nuoruudessa tutuksi tulleessa Pyhän Iovin luostarissa, joka nyt oli siirtynyt Müncheniin. Mefodin toiveena oli siirtyä sinne pitemmäksi aikaa. Arkkipiispa Paavali puolestaan toivoi, että Mefodi ei poistuisi maasta, vieläpä kokonaan toisen juridiktion alaiseen luostariin. Sysäyksen Müncheniin lähdön toteutumiseksi antoi episodi, joka seurasi Mefodin kirjoitettua joulukuun alussa 1968 *Helsingin Sanomien* yleisönosastoon. Kirjoituksessaan Mefodi ilmaisi veljestön puolesta toiveen, että heitä ei siirrettäisi väkisin pois Heinävedeltä. Kirkkokunnanpiirissä oli nimittäin keskusteltu Papinniemen Uuden Valamon tyhjentämisestä ja puheet olivat luonnollisesti pelästyttäneet veljestön. Kirjoituksen johdosta pappismunkki Mefodi kutsuttiin arkkipiispa Paavalin aloitteesta kirkollishallituksen kuultava.

Pappismunkki Mefodi siirtyi vuonna 1969 arkkipiispa Paavalin muodollisella suostumuksella pyhän Iovin luostariin. Münchenin miljoonakaupungissa hän toimi joulukuuhun 1975 saakka, kaikkiaan siis lähes seitsemän

vuotta. Luostarista hänet oli määrätty papiksi Venäjän ortodoksisen ulkomaan kirkon New Yorkin metropoliitan alaiseen seurakuntaan.

Pappismunkki Mefodin palasi toistamiseen Uuteen Valamoon joulukuussa 1975. Arkkipiispa Paavali määräsi hänet Lintulan luostarin papiksi. Oltuaan Lintulassa vain kolme kuukautta, Mefodi kertomansa mukaan ymmärsi, että ei tulisi jaksamaan tehtävässä pitkään. Helmikuun alussa 1977 arkkipiispa Paavali esitti vaatimuksen, että Mefodin tulee jatkaa Lintulassa. Tähän Mefodi vastasi jättämällä luostarin. Arkkipiispa Paavali vei Mefodilta pappisoikeudet tämän omavaltaisen luostarista lähtemisen takia.

Aluksi Mefodi asui Joensuun ortodoksisen seurakunnan leirikeskuksessa. Sieltä hän muutti syntymäpitäjänsä Rautalammille. Arkkipiispa Johannes palautti Mefodille pappisoikeudet syyskuun alussa 1988.

Vuonna 1990 Mefodi pääsi käymään Valamon saarella, jossa luostaritoiminta oli käynnistetty uudelleen. Hänet otettiin lämpimästi vastaan, olihan hän vanhan Valamon viimeinen elossa oleva munkki. Suopeaa vastaanottoa lisäsi Mefodin itsensä mukaan se, että hän oli toiminut vanhaa kalenteria noudattaneen venäläisen kirkon pappina seitsemän vuotta. Hän jopa harkitsi paluuta kilvoittelemaan Laatokan Valamon uudelleen perustetussa luostarissa. Mefodi kuoli vuonna 1996. Hänet on haudattu Rautalammin ortodoksiselle hautausmaalle. Hautakivessä lukee pappismunkki Mefodi ja sen alla Matti Lehmonen.

Jussi Leinonen